

J. R.

**Włoski system penitencjarny :
[recenzja artykułu G. Tartaglione
opublikowanego w czasopiśmie
"Bulletin de l'administration
pénitentiaire", 1962, nr 4]**

Palestra 6/12(60), 99-101

1962

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Włoski system penitencyjny

omawia na łamach wydawanego przez belgijskie ministerstwo sprawiedliwości „Bulletin de l'administration pénitentiaire” (nr 4 lipiec—sierpień 1962 r.) G. Tartaglione.

Organizacja ogólna administracji penitencjarnej. Wszelkimi zagadnieniami związanymi z wykonaniem orzeczonych kar pozbawienia wolności, środków reedukacji młodocianych, pomocy rodzinom uwięzionych oraz pomocy postpenitencjarnej zajmuje się administracja penitencjarna, będąca jednym z organów administracji wymiaru sprawiedliwości. Jej centralnym organizmem jest Dyrekcja Generalna, której bezpośrednio podlegają dyrektorzy poszczególnych zakładów penitencjarnych. Ponadto ustawą z dn. 28.VI.1955 (No 1538) powołani zostali inspektorzy zakładów dla okręgu każdego sądu apelacyjnego.

Zakłady i instytucje przeznaczone dla młodocianych są zgrupowane w tzw. „Centra reedukacji młodocianych” mające swoje siedziby w głównych ośrodkach okręgu, w których znajdują się także sądy dla nieletnich.

Prokuratorzy generalni republiki przy sądach apelacyjnych wyposażeni są w prawo wykonywania nadzoru nad okręgowymi instytucjami penitencjarnymi.

Funkcje sędziego nadzorującego (*juge de surveillance*). Wykonywanie kar i środków zabezpieczających poddane jest kontroli sędziego nadzorującego, gdyż uważa się je za fazę postępowania sądowego, dla którego wydanie wyroku jest tylko pewnym etapem. Sędzia nadzorujący ma obowiązek nie tylko kontrolować, czy traktowanie skazanych przebiega zgodnie z wymaganiami ustawy, lecz także powinien śledzić losy każdej osoby odbywającej karę pozbawienia wolności w celu ewentualnego podjęcia decyzji (jeżeli zachodzą odpowiednie ku temu warunki) o umieszczenie tej osoby w specjalnym zakładzie penitencjarnym albo w sprawie zaopiniowania co do przedterminowego zwolnienia z odbywania orzeczonej kary.

Z chwilą wejścia w życie włoskiego kodeksu karnego i kodeksu postępowania karnego wyrażano wiele obaw, czy powołanie instytucji sędziów nadzorujących nie przyczyni się do utrudnienia pracy personelu penitencjarnego, którego pieczy powierzają się odbywających kary pozbawienia wolności. Obawy te okazały się jednak bezpodstawne. Współpraca sędziów z dyrektorami zakładów penitencjarnych układa się wzorowo.

Sędziowie nadzorujący wybierani są spośród sędziów każdego sądu. Wykonują oni swoje funkcje w stosunku do skazanych, znajdujących się w zakładach penitencjarnych w okręgu danego sądu.

Zakłady penitencjarne. Zakłady penitencjarne dla młodocianych dzielą się na: więzienia-szkoły (dla wykonania orzeczonych kar), *reformatori* (dla wykonania zastosowanych środków zabezpieczających), domy reedukacji, instytucje medyczno-psychologiczno-pedagogiczne i pensjonaty dla młodocianych (dla stosowania celów wychowawczych) oraz na instytucje obserwacji, mające specjalne sekcje dla młodocianych pozostających w areszcie tymczasowym.

Zakłady dla dorosłych obejmują: *carceri* (więzienia, areszty) dla aresztowanych przewencyjnie, zakłady odbywania kary dla skazanych, wreszcie osobne zakłady dla osób, w stosunku do których orzeczono środki zabezpieczające.

Zakłady karne dzielą się na zwykłe i szczególne. Do pierwszych należą *ergastoli* (więzienia dla skazanych na dożywotnie ciężkie roboty) i *case di reclusione* (więzienia dla odbywania kar ograniczonych w czasie).

Podstawa obowiązującego obecnie we Włoszech systemu penitencjarnego oparta jest jednak na zasadzie specjalizacji instytucji penitencjarnych, jako że większość skazanych wysyłana jest do zakładów specjalnych, stosownie do osobistych cech charakteru tychże skazanych. Wśród tego rodzaju zakładów różni się następujące:

- a) domy dla osób niedorozwiniętych fizycznie (*case per minorati fisici*); w domach tych skazani mają zapewnioną stałą, potrzebną opiekę lekarską i pracę w specjalnie dobranych dziedzinach, otrzymując bardzo dobre pożywienie i korzystając ze specjalnych urządzeń terapeutycznych. Obok tego rodzaju więzień istnieją jeszcze specjalne zakłady dla chorych na gruźlicę (*sanatori giudiziari*);
- b) domy dla skazanych wykazujących ułomności psychiczne (*case per minorati psichici*), powierzone dyrekcjom psychiatrów i pozostające w ścisłym powiązaniu administracyjnym z zakładami psychiatrycznymi. Kierowani są tu głównie alkoholicy, narkomani oraz skazani, wobec których zastosowano nadzwyczajne złagodzenie kary wskutek częściowego niedorozwoju psychicznego itp.;
- c) specjalne zakłady dla zawodowych przestępców;
- d) domy pracy otwartej dla skazanych, w stosunku do których nie ma potrzeby utrzymywania stałego nadzoru i wszystkich rygorów więziennych (głównie wykonuje się tu prace rolnicze, melioracyjne itd.). Większość z tych domów znajduje się na małych wyspach lub w mało zamieszkałych okolicach Sardynii, jednakże najbardziej nowoczesny zakład został usytuowany koło Mediolanu, tuż przy granicy szwajcarskiej;
- e) tzw. zakłady readaptacji społecznej, dokąd kieruje się skazanych na długotrwałe kary pozbawienia wolności, którzy odbyli już część kary, wykazując dobre zachowanie się i znaczny postęp na drodze do poprawy. Obecnie we Włoszech istnieją takie zakłady, w których zmierza się do ułatwienia skazanym utrzymywania stosunków ze światem zewnętrznym przy pomocy specjalnych pracowników społecznych (*social workers*), ale których misję znacznie utrudnia fakt, że skazani pochodzą z rozmaitych części kraju;
- f) wreszcie zakłady karne dla skazanych, którzy zachowali się w sposób niedyscyplinowany w innych zakładach. Można je określić jako zakłady szczególnego bezpieczeństwa ze wzmocnioną ochroną.

Reżym więzienny. We wszystkich zakładach więźniowie są izolowani podczas nocy i grupowani w czasie dnia. Jednakże w niektórych zakładach (w szczególności tam, gdzie przebywają chorzy) więźniowie mogą pozostawać razem także podczas nocy. Skazany może być także izolowany dla celów obserwacji podczas pierwszych dni pobytu w zakładzie oraz podczas ostatnich dni przed jego uwolnieniem w celu przygotowania się do opuszczenia więzienia. Stała dłuższa izolacja więźnia może trwać tylko przez pewien czas. Do jego przedłużenia niezbędna jest zgoda sędziego nadzorującego.

W dzień więźniowie biorą udział we wspólnych czynnościach: w pracach, nauce, rozrywkach i ceremoniach religijnych. Wszyscy więźniowie obowiązani są pracować.

Więźniowie mają prawo prowadzenia korespondencji i przyjmowania wizyt. Jednakże osoby powtórnie skazane mogą być pozbawione prawa przyjmowania wizyt. Korespondencja jest cenzurowana przez dyrektora lub wyznaczonego przez niego funkcjonariusza.

Na terenie więzień istnieje wiele szkół zawodowych oraz ogólnokształcących. Świadectwa i dyplomy wydawane przez te szkoły są równe świadectwom innych szkół publicznych; nie ma w nich wzmianki o fakcie uwięzienia ucznia.

Dyscyplina zapewniona jest dzięki tradycyjnym środkom w postaci nagród i kar. Najwyższą nagrodą jest ulaskawienie. Do innych rodzajów nagród należy podwyższenie udziału skazanego w osiągniętych zarobkach, zwiększenie liczby wizyt, ułatwienie w utrzymywaniu stosunków z rodziną itd.

Kary obejmują: nagane, pozbawienie wspólnego spaceru, izolację w celi ze zmniejszeniem lub bez uszczuplenia otrzymywanych posiłków w określonym czasie itd.

Praca reedukacyjna nad więźniami ma na celu ich readaptację do życia społecznego. W stosunku do młodych skazanych stosuje się metodę progresywną, polegającą na stopniowym przechodzeniu od reżymu bardziej surowego do łagodniejszego, bogatego w możliwości reedukacyjne z ewentualnym celem przedterminowego zwolnienia skazanego. Innym skazanym oferuje się po pewnym czasie możliwość przejścia do zakładu readaptacji społecznej.

Przedterminowe zwolnienie może być zastosowane wobec osób skazanych po raz pierwszy po odbyciu co najmniej połowy orzeczonej kary, a wobec recydywistów — po odbyciu $\frac{2}{3}$ kary. Decyzje w tych sprawach podejmuje minister sprawiedliwości na podstawie opinii sędziego nadzorującego. Do warunkowo zwolnionych stosuje się specjalny środek bezpieczeństwa zwany „wolnością nadzorowaną”, co jest wykonywane pod kontrolą sędziego nadzorującego.

Skazani są obowiązani zwrócić administracji koszty swego utrzymania oraz dać odszkodowanie osobom, którym wyządzili szkodę przez popełnienie przestępstwa, za jakie zostali skazani. Mogą być warunkowo zwolnieni tylko ci, którzy zapłacili to odszkodowanie lub znaleźli się w sytuacji uniemożliwiającej wykonanie powyższego obowiązku.

Nowe prawo małżeńskie w Australii

W dniu 1.IX.1961 r. weszła w życie w Australii nowa federalna ustawa zawierająca przepisy z zakresu prawa małżeńskiego (Matrimonial Causes Act z 16.II.1959 r.). Stanowi ona akt prawny o wielkim znaczeniu, który wprowadza jednolite i nowoczesne prawo małżeńskie dla całego obszaru państwa (zorganizowanego, jak wiadomo, w formie federalnej). Podstawowe modyfikacje prawa małżeńskiego wprowadzone powyższą ustawą omawia na łamach „Revue internationale de droit comparé” (nr 3 z 1962 r.) P. Brauns.

Wzmocnieniu i dalszemu rozszerzeniu uległy środki zmierzające do ochrony małżeństwa. Poradnie małżeńskie (*marriage guidance organisations*) stworzone